

REZIME

Makroekonomski trendovi

U novembru je zabeležen još jedan loš rezultat **industrijske proizvodnje**. Prerađivačka industrija je u novembru zabeležila desezonirani pad za 2,1%, pa je proizvodnja ovog sektora za gotovo 5% manja od prosečnog nivoa iz 2010. godine. Od maja do novembra 2011. godine prerađivačka industrija je opala u desezoniranoj seriji za 7%. Prerađivačka industrija u desezoniranoj seriji nije bila manja još od leta 2009. godine.

I dalje nema oporavka **prometa** robe u trgovini na malo. U novembru 2011. produbljen je pad i nominalnog i realnog prometa u originalnoj seriji te usporen skroman rast realnog prometa koji je ispoljen tokom prethodna dva meseca u desezoniranoj seriji. Uz to se može reći da je i u trećem tromesečju 2011. rast realne vrednosti naturalne potrošnje bio jedan od uzročnika pada realne vrednosti prometa u originalnoj seriji.

U **spoljnotrgovinskoj razmeni**, u novembru je robni izvoz vredeo 733 miliona evra, uvoz 1.337 miliona evra, a deficit 604 miliona evra. Godišnje stope rasta izvoza i uvoza gotovo su se izjednačile, pa se može zaključiti da izvoz i dalje usporava, uvoz dostiže gotovo pretkrizne vrednosti, pa i deficit u robnoj razmeni eskalira. Usporavanje izvoza je posledica kretanja cena i tražnje za primarnim proizvodima i za gvožđem i čelikom.

U novembru je **budžet** prihodovao 60,2 mlrd dinara, što je za 0,8 mlrd dinara više nego u oktobru. Neporeski prihodi (5,1 mlrd dinara) ostvareni su na nivou višem od proseka, pre svega zahvaljujući uplati dobiti javnih preduzeća. Ukupni izdaci budžeta su u novembru iznosili 71 mlrd dinara, što je za milijardu više nego u oktobru. Izraženo su povećani transferi ostalim nivoima vlasti, s obzirom na to da su rebalansom opredeljena veća sredstva za AP Vojvodinu. Deficit je u novembru produbljen za dodatnih 10,9 mlrd dinara, tako da ukupni deficit od početka 2011. godine iznosi 122,8 mlrd dinara.

U novembru 2011. godine u Srbiji je isplaćena prosečna neto **zarada** od 38.363 dinara i, u odnosu na prethodni mesec, nominalno je veća za 0,5%, a realno je manja za 0,4%. I u 2011. opada broj zaposlenih. Zarade su veće u javnom sektoru, ali u međugodišnjem poređenju samo zarade u privatnom sektoru beleže realni rast. Broj zaposlenih kod pravnih lica se u toku 2011. godine smanjio za 0,8% (ili za oko 10.000 zaposlenih).

U novembru je nastavljeno ubrzavanje mesečne, a usporavanje međugodišnje **inflacije**. Na mesečnom nivou su povišene sve osnovne kategorije cena, a na međugodišnjem nivou su snižene samo cene voća i povrća. Kumulativna inflacija je bila visoka, između ostalog, i zbog prekoračenja gornje granice ciljanog porasta regulisanih cena koja je za 2011. godinu dogovorena između Vlade i NBS. Da bi inflacija u 2011. godini bila manja od 8,1%, koliko je iznela u novembru na međugodišnjem nivou, mesečan rast potrošačkih cena na kraju te godine morao bi da bude manji od 0,4%. Proizvođačke cene industrijskih proizvoda porasle su, međutim, baš za 0,4% u decembru prema novembru 2011.

Ekonomska politika

Dva su događaja u makroekonomskoj politici obeležila odlazak državnih lidera na doček Nove, 2012. godine. Prvo – usvojen je **Zakon o budžetu** za 2012. godinu. Budžet – sem što je socijalno i kapitalno restriktivan – može se, zbog rušenja fiskalne discipline i izostanka reformi i fiskalnog prilagođavanja, oceniti kao dužnički. U slučaju da je prihodna strana precenjena, eventualno neostvarivanje primanja na planiranom nivou dovelo bi do rasta defici-

Osnovni pokazatelji makroekonomskih kretanja

	2010	2011							
		april	maj	jun	jul	avg.	sept.	okt.	nov.
Privredna aktivnost									
BDP, tekuće cene, mlrd din.	2.986,6 ¹	-	-	806,2 ²	-	-	847,3 ³	-	-
BDP, tekuće cene, mil. evra	28.996,1	-	-	-	-	-	-	-	-
BDP, <i>per capita</i> , evri	3.896	-	-	-	-	-	-	-	-
BDP, % promena, realni rast	1,8 ¹	-	-	2,5 ³	-	-	0,5 ³	-	-
Industrijska proizvodnja, međugodišnja % promena, fizički obim	2,9	0,6	6,8	3,1	-3,3	-0,3	-1,8	-1,0	2,2
Cene i kurs									
Potrošačke cene ⁴	10,3	14,7	13,4	12,7	12,1	10,5	9,3	8,7	8,1
Bazna inflacija ⁴	8,6	13,3	13,8	13,6	13,8	11,8	9,9	8,8	8,0
Vrednost RSD/EUR, kraj perioda	105,5	99,6	97,0	102,5	102,1	101,6	101,1	100,5	104,0
Vrednost RSD/USD, kraj perioda	79,3	67,1	67,4	70,6	71,3	70,4	74,7	71,8	78,0
Vrednost RSD/EUR, prosek perioda	103,0	101,4	98,2	99,8	102,4	102,3	101,2	100,6	102,7
Vrednost RSD/USD, prosek perioda	77,9	70,3	68,7	69,4	71,6	71,3	73,5	73,5	75,7
Monetarni pokazatelji									
Dinarski primarni novac, mil. din.	188.161	190.145	174.508	182.513	196.434	185.518	182.251	185.203	192.432
M3, mil. din.	1.360.777	1.287.216	1.287.252	1.344.773	1.391.702	1.405.830	1.412.180	1.412.047	1.457.579
Plasmani banaka privredi, mil. din.	1.030.757	1.023.725	1.018.042	1.056.932	1.052.450	1.059.101	1.062.429	1.050.630	1.081.495
Plasmani banaka stanovništvu, mil. din.	571.946	553.165	555.016	584.032	591.938	590.595	587.814	588.841	602.549
Referentna kamatna stopa NBS, % na godišnjem nivou	11,50	12,50	12,50	12,00	11,75	10,75	10,75	10,75	10,00
Aktivne ponderisane kamatne stope banaka, % na godišnjem nivou	11,29	11,75	11,74	11,36	11,27	11,15	11,10	11,05	10,79
Pasivne ponderisane kamatne stope banaka na depozite, % na godišnjem nivou	4,61	4,77	4,69	4,57	4,45	4,47	4,45	4,33	4,22
Spoljna trgovina i platni bilans									
Izvoz robe, mil. evra	7393,4	719,5	669,9	767,7	736,8	709,4	711,1	725,3	733,1
Uvoz robe, mil. evra	12.621,9	1.151,8	1.192,5	1.151,0	1.219,2	1.092,0	1.226,4	1.224,3	1.337,4
Saldo tekućeg platnog bilansa, mil. evra	-2.081,2	-170,6	-280,9	-169,2	-208,3	-150,5	-324,2	-252,7	-
Strane direktne investicije, neto, mil. evra	860,0	112,9	66,2	80,4	419,6	119,6	122,0	347,9	-
Devizne rezerve NBS, mil. evra	10.001,8	9.951,9	10.064,2	9.966,8	10.383,8	10.420,0	11.358,2	11.272,3	11.389,2
Spoljni dug, mil. evra	23.786,4	22.730,3	22.897,0	22.734,3	22.830,4	22.827,7	23.860,3	23.744,4	23.843,2
Tržište rada									
Prosečna neto zarada, din.	34.142	39.298	35.362	39.322	39.127	38.389	38.763	38.167	38.363
Prosečna bruto zarada, din.	47.450	54.532	49.064	54.616	54.164	53.285	53.838	52.944	53.239
Prosečna penzija, din. ⁶	19.890	23.441	23.442	23.439	23.435	23.428	23.433	23.714	-
Stopa nezaposlenosti (%)	19,2	22,2 ⁵	-	-	-	-	-	-	-
Fiskalni pokazatelji									
Primanja budžeta, mil. din.	661.964,6	52.495,6	59.953,3	54.258,2	59.012,4	57.013,5	64.272,7	59.373,9	60.150,8
Izdaci budžeta, mil. din.	769.700,2	70.124,0	65.643,4	71.885,7	75.144,7	67.533,5	67.249,8	70.002,0	71.013,3
Suficit/deficit budžeta, mil. din.	-107.735,6	-17.628,4	-5.690,1	-17.627,5	-16.132,3	-10.520,0	-2.977,1	-10.628,1	-10.862,5
Javni dug, mil. evra	12.157	12.948	13.234	12.157	13.560	13.797	14.746	14.800	14.480,1

Izvori: RZS, NBS i Ministarstvo finansija

¹ Procena RZS ² Procena RZS za prvi i drugi kvartal 2011. ³ Realni kvartalni međugodišnji rast ⁴ Za godine: decembar tekuće godine prema decembru prethodne godine; za mesece: tekući mesec prema istom mesecu prethodne godine ⁵ Prema Anketi o radnoj snazi RZS iz aprila 2011. ⁶ Za kategoriju zaposlenih lica

ta, a time i do narušavanja fiskalnog pravila o dozvoljenoj veličini deficita u odnosu na BDP. Međutim, rast deficita implicitno bi ugrozio dodatno i drugo fiskalno pravilo, koje se tiče javnog duga.

Drugo, uvedena je **kontrola cena**. Reč je o Vladinoj uredbi kojom se limitiraju marže za određene prehrambene proizvode na najviše 10%. Mada se odnosi na izdvojen segment, važna je kao sistemski presedan i grubo odstupanje od principa tržišne ekonomije, kojim se „nadoknađuju“ propusti u ekonomskoj politici i izgradnji sistema tokom protekle četiri godine. Funkcionisanje tržišnih mehanizama u Srbiji i dalje ometaju tržišne distorzije, pravna neizvesnost, veliko mešanje države u proizvodnju i nedovoljna konkurencija. „Novogodišnju uredbu“ ocenjujemo retrogradnom, jer bi mogla ispoljiti efekte s kojima smo se toliko puta u prošlosti suočavali – počev od rasta zaliha, smanjenja ponude te manje aktivnosti, uz dodatni rast nezaposlenosti, pa sve do veće korupcije, aktiviranja crnog tržišta, a potom i još veće inflacije kao krajnjeg ishoda.

Prognoze

Anketa MAT-a donela je lošije ocene o konjunkturi u odnosu na prethodni mesec. Najvažniji nalaz decembarske Ankete jeste pad tromesečnih očekivanja privrednika, a pre svega pad očekivane prodaje u naredna tri meseca. Indikator očekivane prodaje u decembru je zabeležio vrednost od 7,9 p.p., što predstavlja pad od čak 8,8 p.p. u odnosu na novembar, čime je ovaj indikator ostvario najnižu vrednost još od jula 2009. godine. Indikator očekivane prodaje ostaje najvažniji rani signal krize, a rezultati iz decembra ukazuju na rast verovatnoće da idemo ka novom padu tražnje. U prilog tezi o padu tražnje ide i nalaz da se rekordnih 50,6% kompanija u decembru izjasnilo da im je najveće ograničenje u poslovanju slaba tražnja. U decembru je zabeležen rast inflacionih očekivanja – 57,9% firmi izjasnilo se da očekuje rast cena svojih inputa u naredna tri meseca (u novembru: 53,1%), uz 29,1% firmi koje očekuju rast cena svojih gotovih proizvoda u istom periodu (u novembru: 30,2%). Od ostalih rezultata zabeležen je pesimizam po pitanju stranih investicija, novi rast opšteg nivoa rizika u poslovanju, visok nivo nelikvidnosti u privredi (49,7% firmi ima problem da naplati potraživanja), kao i ponovni nedostatak sirovina iz uvoza kao najveći problem u poslovanju.

Na osnovu **prognoza MAT**-a očekuje se: da će industrijska proizvodnja u 2011. godini imati rast od 2% u odnosu na 2010. godinu; da će potrošačke cene u decembru 2011. godine imati rast od 8,2% u odnosu na decembar 2010. godine; da će promet robe u trgovini na malo u 2011. godini imati pad od 6,5% nominalno i od 15,5% realno u odnosu na 2010. godinu; te da će spoljnotrgovinska razmena (iskazana u evrima) u 2011. godini imati rast u odnosu na 2010. godinu, s tim što će izvoz robe imati rast od 15%, a uvoz robe rast od 14%.